

JUHLAJULKAISU

SIMO ZITTING

1915 · 14/2 · 1985

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

Vammala 1985. Vammalan Kirjapaino Oy.

ISSN 0356-7222

ISBN 951-855-076-X

ISBN 978-951-855-870-8 (PDF)

Tuomioiden tulkinnasta

Kun juristien kesken puhutaan tulkinnasta, kysymyksessä on tavallisesti joko lakiin tai yleensä voimassa olevaan oikeuteen taikka oikeustoimeen kohdistuva tulkinta. Nämä tulkintamuodot ovatkin oikeuselämässä merkittävimmät, ja niitä on myös oikeustieteessä jatkuvasti eri puolilta perusteellisesti tutkittu. Tietyissä tilanteissa on välttämätöntä ryhtyä tulkitsemaan myös tuomioistuinratkaisuja (tuomioita).¹ Käytäntö on näet osoittanut, että tuomioissa on toisinaan tulkinnan varaa, vaikka tuomioistuimet pyrkivätkin saamaan ratkaisunsa mahdollisimman yksiselitteisiksi. Oikeustieteellisissä tutkimuksissa onkin viime aikoina kiinnitetty jonkin verran huomiota myös tuomioiden tulkitsemiseen.²

Tuomioiden sisältöä voidaan joutua tulkitsemaan useissa eri yhteyksissä. Erityisesti oikeudenkäynnissä hävinneen asianosaisen on syytä tarkkaan selvittää itselleen, mitä tuomiossa on lausuttu. Hänenhän on arvioitava, onko muutoksenhakuun turvautuminen kannattavaa, mikäli se lain mukaan on sallittua. Tällöin on kohdistettava huomiota etenkin tuomion perusteluihin ja vertailtava niitä mm. korkeimman oikeuden samankaltaisissa asioissa antamien tuomioiden sisältöön. Tulkittavaksi saattaa tällöin tulla varsin montakin tuomiota.³ Oikeudenkäynnin voittanut riitapuoli on kiinnostunut lähinnä vain tuomion

¹ Tuomio -termillä tarkoitetaan oikeustieteellisessä kielenkäytössä tuomioistuimen pääasialliseksi ratkaisua. Myös muut tuomioistuinratkaisut voivat tietysti olla tulkinnan tarpeessa. On kuitenkin tullut tavaksi puhua vain tuomioiden tulkitsemisesta, vaikka kysymyksessä on kaikkien tuomioistuinratkaisujen tulkitseminen.

Tuomiosta ks. enemmän *Tirkkonen*, Suomen siviiliprosessioikeus II (1977) s. 236 ss. ja siellä mainittua kirjallisuutta.

² Tuomioiden tulkitsemiseen on prosessioikeudellisissa tutkimuksissa ryhdytty kiinnittämään huomiota erityisesti selvitettäessä tuomion oikeusvoimaa. Ks. esim. *Eckhoff*, *Rettskraft* (1945) s. 62 s. ja 300 s. ja *Ekelöf*, *Rättegång* III (1980) s. 107 s. Viime aikoina on toisinaan myös prosessioikeuden oppikirjoissa varattu oma osasto tuomioiden tulkinnalle. Ks. esim. *Rosenberg-Schwab*, *Lehrbuch des deutschen Zivilprozessrechts* (1977) § 154 IV (s. 874 s.).

³ Korkeimman oikeuden ratkaisujen tunteminen ja tulkitseminen tulevat kysymykseen eritoten pyydetessä korkeimmalta oikeudelta OK 30:3,1:n (L:ssä 22. 2. 1979) tarkoittamaa valituslupaa ennakkopäätösperusteen nojalla. Ks. tästä esim. *Lager*, Uudistunut muutoksenhaku korkeimpaan oikeuteen (1979) s. 19 ss.

lopputuloksesta, s.o. niistä eduista, joita tuomio on hänelle suonut. Jos ratkaisu on täytäntöönpanoa kaipaava tuomio (suoritustuomio), myös ulosottoviranomaisen on oltava selvillä tuomion asettamista velvoitteista.⁴

Erityisesti kieltotuomio on se tuomiotyyppi, jonka sisältöön oikeudenkäynnin asianosaisten on syytä tunnollisesti perehtyä. Kieltotuomiossa näet määritellään oikeudenkäynnin vastaajan käyttäytymisen rajat ja luodaan tavallaan asianosaisille uusi normiperusta. Tätä perustaa joudutaan tulkitsemaan jatkuvasti jokapäiväisessä elämässä ja myös tuomioistuimessa käsiteltäessä kannetta, joka perustuu siihen, että kieltotuomiota on väitetty rikotun.⁵

Oman ryhmänsä muodostaa se tulkitsemistoiminta, jota oikeustieteen harjoittavat suorittavat pitääkseen yllä työnsä menestymiselle peräti tarpeellista kontaktia tuomioistuinikäytäntöön.⁶ Tässä esityksessä kiinnitetään kuitenkin huomiota ensi kädessä vain siihen tulkintaan, jota oikeudenkäynnin asianosaiset ja lainkäyttöviranomaiset harjoittavat joutuessaan selvittämään tuomion sisältöä.

Tuomioiden tulkinnassa on kosketuskohtia lain ja myös oikeustointen tulkintaan. Tuomioistuimet joutuvat päivittäin tulkitsemaan voimassa olevaa oikeutta ja nimenomaan siviiliasioissa myös oikeustoimia. Lisäksi tuomioistuimet tulkitsevat usein aikaisemmin annettuja tuomioita. Näin tapahtuu mm. silloin, kun vallitsevan oikeuskäytännön selvittäminen edellyttää korkeimman oikeuden ratkaisujen tulkintaa. Tuomiot ovatkin siten paitsi lain, myös oikeustointen ja tuomioiden tulkitsemisen tuloksia.⁷

Juuri mainittu tuomioiden tulkinnan yhteys toisaalta lain ja toisaalta oikeustoimen tulkintaan tuo esille sen mahdollisuuden, että tuomioita tulkittaessa voitaisiin käyttää hyväksi niitä runsaita tutkimustuloksia, joita lain ja oikeustoimen tulkintaperiaatteita selvitetäessä on saavutettu. Ajateltavissa on jopa se mahdollisuus, että tuomion tulkinta olisi suorastaan rinnastettavissa jompaankumpaan puheena olevista kahdesta muusta tulkintatyyppistä.

Lakia ja tuomiota yhdistää se seikka, että molemmat ovat valtioval-

⁴ Käytännössä esiintyyneen ulosoton yhteydessä tosin melko harvoin tuomion tulkinnasta johtuvia vaikeuksia. Vrt. *Tauno Ellilä*, Ulosotto-oikeuden yleiset opit (1970) s. 87 s.

⁵ Kilpailu- ja teollisoikeudellinen lainsäädäntö ovat saaneet aikaan, että kieltotuomioita annetaan nykyisin enemmän kuin vuosisatamme alkupuoliskon aikana. Ks. tästä Ruotsin osalta *Fahlbäck*, *Förbud enligt marknadsföringslagen och avtalsvillkorlagen* (1980).

⁶ Ks. po. tulkinnasta *Wikström*, Oikeuskäytännön tulkinnasta (1979).

⁷ Tuomiosta tulkinnan tuloksena ks. *Makkonen*, Zur Problematik der juristischen Entscheidung (1965) s. 97 ss. ja *Wikström*, mt. s. 165 ss.

lan elinten laatimia arvovaltaisia ja kansalaisia sitovia kannanottoja.⁸ Lain ja tuomion tehtävät poikkeavat kuitenkin siinä määrin toisistaan, että jo tällä perusteella on suhtauduttava kriittisesti lain tulkinnassa omaksuttujen periaatteiden ja menetelmien hyväksikäyttämiseen tuomion tulkinnassa. Laki on oikeuslähde, kun taas tuomio on konkreettisen käytännössä esiintyneen tapauksen oikeudellinen ratkaisu. Lakia tulkittaessa joudutaan käyttämään hyväksi monenlaista aineistoa. Useasti on perehdyttävä sovellettavan lain valmistelutöihin ja syntyvaiheisiin, jotta lainsäätäjän tarkoitus saataisiin selville. Onhan säätäjän tarkoitus merkittävä lähtökohta tulkittaessa nimenomaan suhteellisen tuoretta lakia. Jos lakiin on jäänyt aukko, se on tulkinnan tietä välttämättä täytettävä. Myös tulkintamenetelmät ovat moninaisia silloin, kun kysymyksessä on lain soveltaminen.⁹

Kun tuomio on konkreettisen elämäntilanteen ratkaisu, sitä tulkittaessa on tarpeen turvautua kiinteämpiin ja täsmällisempiin lähtökohtiin kuin lakia sovellettaessa. Erityisesti myös tuomion täytäntöönpanija kaipaa toiminnalleen täsmällistä perustaa. Niinpä ei tuomiossa ratkaisematta jäänyttä kannekohtaa sovi ryhtyä tulkinnan avulla ratkomaan. Olettamusten tielle ei tuomioita tulkittaessa ole paikallaan lähteä.¹⁰ Lain ja tuomion tulkinnalla on tietysti hyvinkin paljon yhteistä. Tämä johtuu jo siitä, että kummassakin käytetään hyväksi samaa käsitteistöä. Tästä huolimatta vaikuttaa siltä, että tuomiota tulkittaessa ei ole erityisen suositeltavaa turvautua samoihin lähtökohtiin kuin lakia sovellettaessa.

Lähempänä tuomion tulkintaa kuin juuri esillä ollut lain tulkinta tuntuu ainakin ensi näkemältä olevan oikeustoimen, esim. sopimuksen, tulkinta. Sopimuksella järjestetään ja vahvistetaan tietty oikeussuhde sopimuksessa kuvatun kaltaiseksi. Kun myös tuomiolla normaalitapauksissa vahvistetaan oikeudenkäynnin kohteena oleva oikeussuhde, näyttää sopimuksella ja tuomiolla olevan jonkinlaista rinnakkaisuutta.¹¹ Oikeustieteessä onkin perehdyttäessä tuomioiden tulkintaan kiinnitetty vertailumielessä huomiota juuri sopimusten tulkintaan.¹²

⁸ Tekstissä on kysymyksessä laki aineellisessa mielessä. Laista oikeuslähteenä ks. *Alanen*, Yleinen oikeustiede (1965) s. 46 ss. ja LM 1964 s. 146 ss.

⁹ Lain tulkintaa on Suomen oikeustieteessä käsitelty runsaasti. Oikeusteoreettisissa tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota eritoten ns. aukkoharkintaan aina siitä lähtien, kun *Brusiinin* väitöskirja Tuomarin harkinta normin puuttuessa v. 1938 ilmestyi. Ks. tästä *Aarnio*, Legal point of view (1978) ja Oikeussäännösten tulkinnasta (1982).

¹⁰ Ks. esim. *Eckhoff*, mt. s. 62 ja *Schima*, Gedanken zur Auslegung behördlichen Entscheidungen. Festschrift für Larenz (1973) s. 265 ss., erityisesti s. 269 s.

¹¹ Poikkeusasemassa ovat muotoamistuomiot, jotka saavat aikaan oikeudenmuutoksen. Mutta toiselta puolen juuri sopimuksilla toteutetaan yleisesti oikeudenmuutoksia.

¹² Ks. *Ekelöf*, mt. s. 107 s.; *Hov*, Rettsforlik (1976) s. 407 ss.; *Rosenberg-Schwab*, mt. s. 874.

Lähdettäessä vertailemaan keskenään tuomion ja sopimuksen tulkintaa ei voida sivuuttaa niitä vaikutuksia, jotka tuomiolla oikeusjärjestyksen mukaan on. Tuomiolla aikaansaatu vahvistus saavuttaa lainvoimaiseksi tultuaan oikeusvoiman. Tuomiolla on myös muita vaikutuksia, mutta keskeinen vaikutus on juuri oikeusvoima. Oppi tuomion oikeusvoimasta on tosin edelleenkin monilta osiltaan kiistanalainen. Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että oikeusvoima sitovuudellaan estää tuomiolla ratkaistun asian ottamisen uuden oikeudenkäynnin kohteeksi.¹³ Tuomio on lisäksi merkittävässä asemassa niissä myöhemmissä oikeudenkäynneissä, joiden ratkaisun sisältöön tuo tuomio saattaa vaikuttaa. Melko laajalti on tällöin kysymyksessä sitova oikeusvoimavaikutus.¹⁴ Ja vaikkei sitovasta vaikutuksesta olisikaan kysymys, on niin hyvin tuomion lopputuloksella kuin myös tuomion perusteluista ilmenevillä arvioinneilla myöhemmissä oikeudenkäynneissä yleensä huomattava asema. Tässä yhteydessä ei käy päinsä ryhtyä enemmälti perehtymään niihin eri vaikutuksiin, joita tuomiolla saattaa olla.¹⁵

Myös sopimuksella voi toisinaan olla sellaisia oikeusvaikutuksia, jotka muistuttavat tuomion vaikutuksia ja näyttävät tietyissä tilanteissa jopa identtisiltä. Suomen voimassa olevan oikeuden mukaan sopimukset ovat tosin vain varsin poikkeuksellisissa tapauksissa sellaisinaan täytäntöönpanokelpoisia.¹⁶ Mutta dispositiivisen asian ollessa oikeudenkäynnin kohteena asianosaiset voivat järjestää riitaiseksi käyneen oikeussuhteen solmiminsa sopimuksin, minkä seikan vuoksi oikeudenkäynti jää sillensä. Mikäli tällöin asiaa käsitellyt tuomioistuin asianosaisen pyynnöstä vahvistaa sopimuksen, sopimus saadaan ulosottoviranomaisen myötävaikutuksin pannuksi täytäntöön, kuten lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta on säädetty (UL 3: 15). Kerrotuin tavoin vahvistettu sopimus on myös prosessineste samaan tapaan kuin tuomioistuimen tuomiokin.¹⁷ Tuomioistuimen vahvistustoimi ei kuitenkaan

¹³ Tällöin on kysymyksessä oikeusvoiman negatiivinen vaikutus. Ks. *Tirkkonen*, mt. s. 276 s.

¹⁴ Oikeusvoimavaikutus voi olla kysymyksessä silloin, kun aikaisemmassa prosessissa tuomiolla vahvistettu oikeussuhde on myöhemmässä prosessissa ennakkoluonteisen oikeussuhteen (esikysymyksen) asemassa. Oikeustieteessä on esitetty erilaisia mielipiteitä tämän oikeusvoiman positiivisen vaikutuksen esiintymisen laajuudesta. Myös oikeuskäytäntö on vaihdellut. Ks. *Tirkkonen*, mt. s. 285 ss. ja Suomen rikosprosessioikeus II (1972) s. 455 ss. sekä *Aalto*, Rikostuomion vaikutuksista siviiliprosessissa (1968) s. 28 ss.

¹⁵ Ks. *Tirkkonen*, Suomen siviiliprosessioikeus II s. 261 ss. ja *Aalto*, mt. s. 8 ss. — Ruotsin osalta vrt. *Ekelöf*, mt. s. 63 ss.

¹⁶ Ks. *Tauno Ellilä*, mt. s. 246 ss.

¹⁷ Prosessuaalisen sovinnon vahvistamisesta ks. *Tirkkonen*. Suomen siviiliprosessioikeus I (1974) s. 477 ja II s. 63 s. — Perusteellisen selvityksen po. sovinnosta antaa

muuta sopimusta sillä tavoin, että sopimus saisi tuomion kaikki ominaisuudet ja vaikutukset. Vahvistus ei näet tuo mukanaan esim. tuomion oikeusvoimaa, vaan ainoastaan oikeusvoimaa muistuttavia vaikutuksia.¹⁸ Mistään identtisuudesta ei tässä tapauksessa ole kysymys.

Sopimusten ja yleensä oikeustointen tulkinnassa turvaudutaan usein ns. täydentävään tulkintaan. Tällöin tavallisesti täytetään oikeustoi-
meen jääneitä aukkoja samaan tapaan kuin lakiakin tulkittaessa mene-
tellään. Oikeustointen aukkotulkinnassa on lähtökohtana tavallisesti se
olettaus, että oikeustoiimen sisältöä aikoinaan muotoiltaessa ko.
aukko olisi täytetty sillä tavoin kuin täydentävässä tulkinnassa tehdään,
mikäli aukosta olisi oltu selvillä.¹⁹ Kuten edellä esitetystä jo on ilmennyt,
ei tuomioiden sisältöä ole mahdollista täydentää olettamuksen pohjalta
tulkinnan tietä. Tämän saa aikaan tuomion oikeusvoima, joka toteutu-
akseen edellyttää tuomion sisällön järkkymättömyyttä. Varmuuden
luominen oikeudellisessa elämässä onkin oikeusvoiman keskeinen
oikeuspoliittinen perusta.²⁰

Oikeusvoimaa ei voidakaan tuomion tulkinnassa syrjäyttää. Ja juuri
oikeusvoiman pohjalta on tuomioiden tulkinnassa myös eri tilanteissa
lähdeittävä.²¹

Oikeusvoiman huomioon ottamiseen perustuu ensinnäkin se myös
meillä hyväksytty tulkintaohje, että tuomion lopputuloksen ja perustelu-
jen ollessa keskenään ristiriidassa on etusija annettava lopputulokselle.²² Tämä kanta saattaa tosin ensi näkemältä vaikuttaa vähintään
oudolta. Mutta vastakkainen mielipide riistäisi tuomiolta tälle kuuluvan
täsmällisyyden. Tuomion oikeusvoima ulottuu sitä paitsi ennen muuta
tuomion lopputulokseen. Tuomion perusteluina olevat lausumat tulevat
sitä vastoin oikeusvoimasta osallisiksi vain tietyissä tapauksissa.²³

norjalaisen *Hovin* edellä alav:ssä n:o 12 mainittu teos. Ks. myös *Larsson*, *Förlikning i tvistemål* (1958).

¹⁸ Ks. *Tirkkonen*, mt. II s. 63 s. ja *Kallenberg*, *Svensk civilprocessrätt* II (1929) s. 517 s.
— *Vrt. Hov*, mt. s. 407 ss.

¹⁹ Ks. *Kivimäki–Ylöstalo*, *Suomen siviilioikeuden oppikirja*. Yleinen osa (1973) s.
321 ss.

²⁰ Oikeusvoiman perusteista ks. *Tirkkonen*, *Oikeusvoimasta* (1933) s. 34 ss.; *Aalto*,
mt. s. 12 ss.; *Ekelöf*, mt. s. 66 ss.; *Welamson*, *Om brottmålsdomens rättskraft* (1949) s. 12
ss.; *Bratholm–Hov*, *Sivil rettergang* (1980) s. 413 ss.

²¹ Ks. esim. *Eckhoff*, mt. s. 62 s. ja *Rosenberg–Schwab*, mt. s. 874. — On kuvaavaa,
että tuomioiden tulkintaa on prosessioikeudellisissa esityksissä käsitelty yleensä juuri
oikeusvoiman yhteydessä. *Vrt.* edellä alav. n:o 2.

²² Näin *Tauno Ellilä*, *Sivullisen oikeussuojan takeista* (1947) s. 27 alav. 34 ja *Ylöstalo*,
Testamentin tulkinnasta (1954) s. 57 alav. 5. Ulkomaisesta kirjallisuudesta ks. esim.
Eckhoff, mt. s. 62.

²³ Ks. oikeusvoiman objektiivisesta (asiallisesta) ulottuvuudesta *Tirkkonen*, *Suomen*
siviiliprosessioikeus II s. 285 ss. ja *Suomen rikosprosessioikeus* II s. 443 ss.

Lopputuloksen ja perustelujen välinen ristiriita motivoi tietysti aiheellisesti hävinnyttä riitapuolta turvautumaan muutoksenhakuun. Mutta tulkinnan tietä ei sovi mennä muuttamaan tuomion lopputulosta muuksi, ei edes tuomion perustelujen puoltaessa tällaista muuttamista. Tuomiota tulkitaan sellaisena kuin se on laadittu, eikä sellaisena, kuin se olisi pitänyt laatia.

Asian laita on toinen, jos puheena oleva ristiriita aiheutuu yksinomaan kirjoitus- tai laskuvirheestä. Tällöin voidaan näet saada korjaus aikaan käyttämällä hyväksi OK 24: 10:n (L:ssa 20. 2. 1960) mukaista po. virheen oikaisukeinoa.²⁴

Tuomion oikeusvoima vaikuttaa ratkaisevasti myös siihen, onko tuomiota tulkittava sanamuotonsa mukaisesti vai onko mahdollista noudattaa sanamuotoa sortaen oikeustointen tulkinnassa tietyissä tapauksissa omaksuttua subjektiivista tulkintamenetelmää. Jälkimmäisen menetelmän soveltaminen saisi aikaan sen, ettei oikeusvoima pääsisi täysin toteutumaan. Tämän näkökohdan pohjalta tuomioita on tulkittava objektiivisesti niiden saaman sanamuodon mukaan.²⁵ Tuomiossa käytetyille termeille ja sanonnoille on annettava se merkitys ja sisältö, jotka niille vakiintuneen juridisen käsitteistön ja tulkinnan mukaan kuuluvat. Tässä yhteydessä käytetään hyväksi myös lain ja oikeustoimen tulkinnassa saavutettuja tuloksia.²⁶ Mutta ei tuomioistuinten jäsenten sen enempää kuin asianosaistenkaan subjektiivisille mielipiteille tuomion sisällön tulkinnasta ole suotava arvoa.²⁷

Tuomion tulkinta on juuri selostetun kaltaista siihen katsomatta, millaisesta oikeussuhteesta oikeudenkäynnissä on ollut kysymys. Jos siis tuomiossa ratkaistu riita on koskenut esim. testamentin tulkintaa, on tuomion tulkinta objektiivista, vaikka testamentin tulkinnassa jäämistöoikeuden mukaan suodaan subjektiiviselle puolelle yleensä keskeinen asema.²⁸

Tuomion lopputulokselle on edellisen mukaisesti annettava etusija

²⁴ Ks. po. oikaisukeinosta *Aalto*, LM 1961 s. 738 ss. ja *Tirkkonen*, Suomen siviiliprosessioikeus II s. 259 ss. — Kirjoitus- ja laskuvirheet voidaan sitä paitsi saada oikaistuiksi myös varsinaisten muutoksenhakukeinojen avulla. Ks. *Aalto*, mt. s. 751 s.

²⁵ Ks. *Ekelöf*, mt. s. 108; *Eckhoff*, mt. s. 62; *Rosenberg-Schwab*, mt. s. 874; *Schima*, mt. s. 269 s.; *Stein-Jonas*, Kommentar zur Zivilprozessordnung II (19 p. 1969) § 322 VIII (s. 1334 ss.).

²⁶ Ks. *Schima*, mt. s. 269.

²⁷ Ks. *Eckhoff* s. 62 — Norjassa on on tullut esille kysymys, voitaisiinko tuomioistuinten jäseniä kuulustella todistajina siitä, mitä tuomiossa olevalla lausumalla on tarkoitettu. Tähän kysymykseen on vastattu kieltävästi. Ks. *Alten*, Norsk Retstidende 1932 s. 1041 s.

²⁸ Ks. *Ylöstalo*, Testamentin tulkinnasta s. 17 ss. ja *Rautiala*, Perintö ja testamentti uuden perintökaaren mukaan (1967) s. 275 ss.

silloin, kun lopputuloksen ja perustelujen välillä on ristiriitaa. Mutta on myös sellaisia tapauksia, joissa tuomion perustelut saavat tuomiota tulkittaessa jopa ratkaisevan aseman. Tietyissä tilanteissa on suoraan pakko perehtyä myös tuomion perusteluosaan, jotta ratkaisun vaikutus saataisiin selville. Näin on laita esim. oikeustoimeen kohdistuneen moitekanteen tultua hylätyksi. Kanne on näet tässä tapauksessa hylätty oikeusvoimaisesti vain sillä perusteella ajettuna, johon kanteessa on nojaututtu. Muihin mahdollisiin moiteperusteisiin käy päinsä nojautua po. tuomion sitä estämättä myöhemmin vireille pantavissa oikeudenkäynneissä.²⁹ Tuomion lopputuloksesta ei po. tapauksissa suinkaan aina käy selville, millä perusteella ajetusta kanteesta oikeudenkäynnissä on ollut kysymys. Niinpä hylkäystuomion kantavuutta ei tässä tapauksessa olekaan mahdollista arvioida muutoin kuin hakemalla tukea tuomion perusteluosasta. Samankaltainen tilanne on käsillä myös useissa muissa tilanteissa, joissa kanteen hylännyt tuomio saavuttaa oikeusvoiman vain sen perusteen osalta, johon kanteessa on nojaututtu.³⁰

Sellaisena tapauksena, jossa perusteluosalla on tuomion tulkinnassa erityinen merkitys, on paikallaan mainita riita-asiassa julistetun yksipuolisen tuomion tulkinta. Po. tuomion lopputulos saattaa näet olla siinä määrin lakoninen, ettei siitä selviä, millaisesta kanteesta oikeudenkäynnissä on ollut kysymys. Tällä tavoin voi käydä erityisesti silloin, kun kanne on hylätty.³¹

Tuomion sisältö voi joissakin poikkeuksellisissa tapauksissa olla niin puutteellinen, että tuomiota tulkittaessa on perehdyttävä tuomion ohella asianomaisen oikeudenkäynnin kirjalliseen aineistoon yleensäkin, lähinnä kanneasiakirjoihin.³²

Tuomion ja oikeustoimen tulkinnan väliset eroavuudet eivät kuitenkaan näytä säännönmukaisissa tapauksissa olevan erityisen syvällisiä. Kummassakin tulkintamuodossa pidetään silmällä ensi kädessä tulkittavana olevan ilmaisun sanamuotoa, jonka rinnalla syrjäytyy se, mitä ilmaisulla on ehkä tarkoitettu. Tämä lähtökohta perustuu tosin eri syihin. Tuomion osaltahan tuona syynä on tuomion oikeusvoimavaikutus, kun taas oikeustoimen, nimenomaan sopimuksen, ollessa tulkinnan kohteena mainittu tulkintaperiaate perustuu ennen muuta vilpittö-

²⁹ Ks. *Tirkkonen*, Suomen siviiliprosessioikeus II s. 290 ss.; *Ekelöf*, mt. s. 107. Erityisesti testamentin moittimisesta ks. *Ylöstalo*, Testamentinmoitteesta s. 280 s.

³⁰ Ks. *Ekelöf*, mt. s. 107; *Rosenberg-Schwab*, mt. s. 874 s.

³¹ Käytännössä lienee kanteen hylännyt yksipuolinen tuomio melko harvinainen.

³² Ks. *Eckhoff*, mt. s. 63. — Tekstissä mainitussa tulkintatilanteessa on oltava joka tapauksessa varsin varovaisia. Ks. myös *Kallenberg*, mt. II s. 1333 s.

män mielen suojaamisen tarpeeseen.³³ Mutta yhteisenä piirteenä näissä perusteissa on pyrkimys voimistaa luottamusta tulkinnan kohteen pysyvyyteen. Tuomioita joudutaan käytännössä kylläkin tulkitsemaan yleensä enemmän sanamuodon mukaisesti, kuin oikeustoimia tulkittaessa tapahtuu. Kysymyksessä on kuitenkin lähinnä vain aste-ero. Tämä aiheutuu puolestaan olennaisesti siitä, että oikeustoimia tulkittaessa joudutaan pitämään mielessä monipuolisempia aspekteja ja turvautumaan avarampaan tulkinta-aineistoon kuin tuomioita tulkittaessa.

Lainsäätäjä on aiheellisesti katsonut tuomioistuinratkaisujen oikean tulkittamisen siinä määrin tärkeäksi tavoitteeksi, että on varannut asianosaisille mahdollisuuden turvautua tuomiovirhekanzeltuun silloin, kun tuomio on ollut sekava tai epätäydellinen. Säännöksi on asetettu, että tämä kantelu on aiheellinen ensi kädessä vain tuomion lopputuloksen ollessa sekava tai epätäydellinen.³⁴ Puheena olevalle OK 31: 1:n 3 kohdassa (L:ssa 20. 2. 1960) säännellylle kantelutapaukselle ei ole asetettu lainkaan määräaikaa. Tämä rajoittamattomuus on tarpeellinen erityisesti sen takia, että täytäntöönpanemisen menestyminen varmentui.³⁵

Täytäntöönpanon yhteydessä tarjoaa UL 3: 19,1:n (myös L:ssa 20. 2. 1960) mukainen kyselymahdollisuus apua ulosottomiehille silloin, kun täytäntöön pantava tuomio on jossakin suhteessa epäselvä tai tulkinnanvarainen. Po. lainpaikan nojalla ulosottomies voi juuri selostetussa tilanteessa kääntyä opastusta saadakseen ulosotonhaltijan puoleen. Ellei viimeksi mainittu kykene epäselvyyttä selvittämään, hänen tulee neuvoa asianosaisia käyttämään hyväkseen edellä mainittua tuomiovirhekanfeltua. Saman neuvon ulosotonhaltija voi tarvittaessa antaa myös silloin, kun täytäntöönpanoa on pyydetty suoraan häneltä.³⁶

³³ Meillä on erityisesti *Zitting* useissa yhteyksissä korostanut vilpittömän mielen suojaamisen tärkeyttä varallisuus oikeudellisissa oikeussuhteissa. Ks. esim. Saantosuoja (1956) s. 81 ss.; Arvopaperin luovutuksensaajan oikeussuojasta (1957) ja Sivullissuojasta varallisuus oikeudessa (1970).

Ks. lisäksi esim. *Aho*, Varallisuus oikeudellisen oikeustoimen tulkinnasta (1968) ja *Vahlén*, Avtal och tolkning (1966) s. 187 ss.

³⁴ Ks. *Halila*, LM 1964 s. 14 alav. 55 ja *Ekelöf*, Rättsmedlen (1980) s. 128. — Tekstissä mainittu kanta ilmentää sekin puolestaan tuomion lopputuloksen tietynlaista primäärisyyttä.

³⁵ Ks. *Tirkkonen*, Suomen siviiliprosessioikeus II s. 415. — Po. ajallisesti rajoittamaton kantelumahdollisuus ei kuitenkaan ole käytettävissä silloin, kun tuomio on annettu jo ennen nykyisen OK 31 luvun 1. 7. 1960 tapahtunutta voimaantuloa. Ks. KKO 1968 II 10.

³⁶ Ks. UL 3: 19:n johdosta *Tauno Ellilä*, Ulosotto-oikeuden yleiset opit s. 87 s.

Jos välitystuomio on ollut siinä määrin epäselvä, ettei sitä voida panna täytäntöön, välitystuomio ei VML 22 §:n nojalla ole esteenä sille, että välitystuomiolla ratkaistu kanne ajetaan valtion tuomioistuimessa. Välitystuomion epäselvyys tekee siis po. tuomion mitättömäksi. Ks. *Tirkkonen*, Välimiesmenettely (1943) s. 278 s. ja *Tauno Ellilä* mt. s. 240. Välitystuomion epäselvyydestä ks. myös *Hjejle*, Frivillig voldgift (1973) s. 127 s.